

Kazimierz Reguła, Barbara Chudzińska, Barbara Szybrowicz

Rytro, Zamek, st. 1, gm. loco, woj. nowosądeckie, AZP 114-63/1

Informator Archeologiczny : badania 30, 277-279

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PYRZYCE-Stare Miasto, gm. <i>loco</i> , woj. szczecińskie, AZP 36-8/-	<ul style="list-style-type: none"> miasto późnośredniowieczne Badania ratownicze oraz nadzór archeologiczno-konserwatorski, przeprowadzone przez mgr. Krzysztofa Kowalskiego (Muzeum Narodowe w Szczecinie). Finansowane przez inwestora. Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Narodowym w Szczecinie.
RACIBÓRZ-Stare Miasto, Rynek, gm. <i>loco</i> , woj. katowickie, AZP 101-40/-	<ul style="list-style-type: none"> miasto późnośredniowieczne i nowożytnie (XIV-XVII w.) Ratownicze badania wykopaliskowe w związku z modernizacją płyty rynkowej, przeprowadzone przez mgr. mgr. Krystynę Kozłowską i Janusza Cwikłę (Muzeum w Raciborzu), konsultowane przez dr. Pawła Rzeźnika (Katedra Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego). Finansowane przez Urząd Miasta Raciborza. Przebadano około 216 m wykopów pod instalację wodno-kanalizacyjną o szerokości od 50 do 100 cm i głębokości od 50 do 170 cm. Niektóre wykopy poszerzono ze względu na wartość odkrytych w nich obiektów. Odkryto fragmenty następujących obiektów: drewnianych rur wodociagowych, studni drewnianej (tzw. rorkastli), drewnianych ulic średniowiecznych, fundamentów śródrzynkowej zabudowy (ratusza lub domu kupców) z XVII w., muru-parkanu z XIV w., oddzielające go posesję klasztoru dominikanów od centrum miasta. Materiał zabytkowy w zdecydowanej większości pochodzi z hałd i częściowo z poszerzonych wykopów. Pozyskano dużo materiału ceramicznego w postaci całych naczyń (3) i ich fragmentów, 3 przేశliki, fragmenty kafla (od renesansowych po współczesne), fragment fajki glinianej i 2 fragmenty fajek fajansowych, wyroby z żelaza (m.in. ostroga cała i 2 fragmenty, 2 podkowy całe i fragmenty – z końca XIII i XIV w.?, fragmenty noży, obcęgi, gwoździe, klucz, fragmenty widel, dłuto), wyroby z drewna (m.in. fragmenty naczyń klepkowych i toczonych, fragment łyżki, fragment luczywa), wyroby ze skóry (m.in. fragmenty obuwia, pasków skórzanych zdobionych ornamentem rombów i linii falistych, fragment mieszka z żelaznym okuciem, palca rękawiczki, pochewki), wyroby z metali (srebrny, szeroki grosz praski Karola IV, fragmenty ozdób z brązu lub mosiądzu – szpilki, klamra, klucz), wyroby ze szkła matowego i przezroczystego (fragmenty naczyń, butelki całe i fragmenty, koralik, paciorki nanizane na szpilkę z brązu) oraz kostkę do gry. Ponadto znaleziono dwa szkielety ludzkie, dużo kości zwierzęcych oraz materiał botaniczny: orzechy laskowe całe i fragmenty, fragmenty orzechów włoskich, pestki brzoskwiń, śliw i wiśni, a także łupiny żołądzi. Badania będą kontynuowane.
Radojewice, st. 29, gm. Dąbrowa Biskupia, woj. bydgoskie	patrz: neolit
Raszyn, st. 7, gm. <i>loco</i> , woj. warszawskie	patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich
RESZEL, st. III, wykop 7, 8, 9, gm. <i>loco</i> , woj. olsztyńskie, AZP 18-67/3	<ul style="list-style-type: none"> miasto późnośredniowieczne Sondażowe badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Jerzego Gulę. Finansowane przez inwestora prywatnego. Przebadano powierzchnię 34 m ² .
Rowokół, st. 4, gm. Smoldzino, woj. śląskie	patrz: wczesne średniowiecze
Ruda, st. 3/4/5/6, gm. Grudziądz, woj. toruńskie	patrz: wczesna epoka żelaza
RYBNICA LEŚNA-Zamek „Radosno”, st. 1, gm. Miroszów, woj. wałbrzyskie, AZP 88-21/1	<ul style="list-style-type: none"> zamek późnośredniowieczny (XIII-XVI w.) Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Czesława Francke (Katedra Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego). Finansowane przez PSOZ.
RYTRO, Zamek, st. I, gm. <i>loco</i> , woj. nowosądeckie, AZP 114-63/1	<ul style="list-style-type: none"> zamek późnośredniowieczny Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. mgr. Kazimierza Regulę, Barbarę Chudzińską i Barbarę Szybrowicz (PSOZ Nowy Sącz). Finansowane przez PSOZ Nowy Sącz i Urząd Gminy w Rytrze. Pierwsze badania zamku podjęto w 1952 r.; w 1995 r.

przeprowadzono badania sondażowe, obecne są pierwszym sezonem badań szerokoprzestrzennych.

Zamek średniowieczny położony jest na grzbiecie cypla górskiego, opadającego stromo ku dolinie Popradu. Z dawnego murowanego zamku pozostała okrągła wieża o średnicy 10 m i resztki ścian w zachodniej i południowej jego części. Prace zaplanowane na kilka sezonów miały za zadanie całkowite przebadanie obiektu, który następnie zostanie częściowo zrekonstruowany i udostępniony do zwiedzania. Jesienią 1995 r. przeprowadzono nadzór archeologiczny podczas ściągania górnej warstwy gruzu (warstwa I) pomiędzy południową ścianą wieży i zachodnim murem zewnętrznym – odkryto warstwy kulturowe oraz palenisko, oznaczone później nr 2. Prace ratownicze w 1996 r. rozpoczęto od założenia 2 reperów i siatki arowej, obejmującej znaczną część dziedzica wraz z wieżą. Wyznaczono również 3 linie profilowe: 1. A-B równoległą do zachodniego muru zewnętrznego; 2. A'-B' również równoległą do zachodniego muru, tylko nieco dalej położoną (na wschód); 3. A''-C o przebiegu wschód-zachód. Eksplorację na dziedzińcu rozpoczęto od głębokości 115 cm, tj. od zachowanych nawarstwień kulturowych. Warstwy V, VIa i zapewne IIa – pochodzą z okresu budowy zamku, prawdopodobnie z końca XIII i początku XIV w., i są to warstwy niwelujące teren pod budowę obiektu. Warstwa VI – zasypiskowa, powstała w czasie budowy wieży. Warstwy II i III – pochodzą z okresu, kiedy zamek przechodził różne burzliwe losy, ulegając m.in. częściowemu spaleniu, które miało miejsce, być może, w XIV w. Warstwa Ib – przemawia za okresem względnego spokoju w historii obiektu. Nastąpiła wtedy ponowna niwelacja terenu przed przystąpieniem do odbudowy zamku. Z tego też okresu pochodzą ślady dużego pieca nr 2, o wymiarach 370 x 160 cm, usytuowanego tuż przy zachodnim zewnętrznym murze, biegnącym na linii północ-południe, uchwyconego na głębokości od 81 do 124 cm. W profilu A-B rysuje się on w postaci dwóch nieckowatych zagłębień, o głębokości 168 cm w części zachodniej i 163 cm w części wschodniej, połączonych wypłyconiem wyłożonym przy dnie łamanymi kamieniami piaskowcowymi, spoczywającymi na warstwie zwietrzelinowej – warstwa VIII. Wnętrze zachodniej części pieca wypełnione było częściowo kamieniami, zaś w partii spagowej jasnopomarańczowo białawą warstwą popiołu (warstwa IIIa). Środkowa część obiektu zawierała czarną, przepaloną ziemię (warstwa II) i pomarańczowoceglastą polepę (warstwa III), natomiast górną partię wypełniała ciemnożółta glina (warstwa IV). Wnętrze części wschodniej zajmowały całkowicie kamienie oraz sypka ziemia przemieszana z popiołem. W górnej partii widoczne były warstwy III i IV. Spąg opierał się częściowo na warstwie zwietrzelinowej (warstwa VII), częściowo na litej skale. W rzucie poziomym w partii wschodniej piecowiska widoczne były ułożone równo w kilku warstwach kamienie, które tworzyły rodzaj murka o bliżej nieokreślonej funkcji – być może była to podstawa ściany kominowej, o czym świadczą osmalone powierzchnie tych kamieni w ciągu pionowym. We wnętrzu piecowiska natrafiono na dużą ilość ceramiki późnośredniowiecznej, gwoździe, podkowę i inne przedmioty żelazne, przepalone kości zwierzęce, a także kilkanaście cegieł gotyckich. Opisany obiekt działał początkowo jako dwa oddzielne piece – jeden usytuowany w części zachodniej, drugi we wschodniej. Został on następnie przebudowany przez zasypanie części wschodniej i postawienie w tym miejscu kominowej ścianki. Część zachodnia funkcjonowała dalej jako piec, o czym świadczą grube wały popiołu w jego wnętrzu. Pomiedzy profilami A-B i A'-B', w obrębie warstwy V, natrafiono na głębokości 180 cm na kamienną konstrukcję prostokątnego piecowiska nr 1, ułożonego na linii wschód-zachód, o wymiarach 164 x 130 cm. Ściana północna tego obiektu była zaokrąglona i zbudowana podobnie jak zachodnia z łamanych kamieni piaskowcowych i dużych płaskich otoczków rzecznych, ułożonych jeden na drugim w kilku warstwach. Ściana wschodnia nie zachowała się, natomiast od strony południowej piec był otwarty. Dno obiektu wyłożone było dużymi płaskimi kamieniami (łupek piaskowcowy) z lekkim opadem w kierunku południowym. Wszystkie prawie kamienie nosiły ślady osmalenia i przepalenia. Nad piecowiskiem, na wyższych poziomach, natrafiono na duże ilości osmolonych kamieni, a także na potluczone cegły palcówki, które pochodziły z wyższej kondygnacji pieca. Był to obiekt dwupoziomowy. Niższy stanowiła komora ogniowa, odgradzona od poziomu wyższego płytą z piaskowca bądź rusztem glinowym. Ściany boczne i zwieńczenie górne obiektu wzniesiono z cegieł i kamieni piaskowcowych. Od strony południowej piec posiadał jamę przypaleniskową, której ściany boczne i dno (sięgające poziomu 220 cm) wylepiono gliną z dodatkiem drobnych kamieni, wypaloną na kolor pomarań-

czowoceglasty. Jama ta wypełniona była całkowicie popiołem (warstwa IIIa). Piec nr 1 osadzony był na podłożu z gliny (warstwa IV), która została przytransportowana z zewnątrz. Gлина ta służyła również jako spoiwo do kamieni i cegieł, z których wzniesiono ten obiekt. Funkcjonował on prawdopodobnie w okresie budowy zamku lub nieco później. Jego założenia są starsze od pieca nr 2, gdyż przykrywają go warstwa II i III interpretowane jako ślady dużego pożaru.

Szczegółowe rozpoznanie warstw znajdujących się na obszarze całego dziedzińca wewnętrznego pozwoli na dokładne określenie początków budowy zamku oraz kolejnych faz jego zniszczeń i odbudowy.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w PSOZ w Nowym Sączu.

Badania będą kontynuowane.

SADŁOWO, Zamek, st. 1,
gm. Rypin,
woj. wrocławskie,
AZP 38-52/5

• późnośredniowieczny zamek rycerski rodu Świnków (XIV w.)

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr Elżbietę Dziubek, prof. dr. hab. Leszka Kajzera i mgr. Janusza Pietrzaka (Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego). Finansowane przez Wojewodę Włocławskiego. Trzeci sezon badań. Wytoczono 15 wykopów (XXIV-XXXVIII) o łącznej powierzchni 216 m² i orientacyjnej kubaturze 375 m³. Wykonano 12 odwiertów ręcznym świdrem geologicznym.

Zamek w Sadłowie funkcjonował od końca XIV aż do XVII w. Z racji swych rozmiarów rysuje się jako obiekt całkowicie odmienny od typowych późnośredniowiecznych zamków rycerskich na Niżu Polskim. Do ważnych odkryć w tym sezonie zaliczyć należy studnię, ostateczne rozpoznanie rzutu zamku i jego zaplecza oraz chronologiczne rozwarstwienie jego poszczególnych elementów. Pozyskano zbiór zabytków liczący 3921 artefaktów, w tym ułamki naczyń glinianych (2669) i destrukty kości zwierzęcych (1113), nieliczne przedmioty żelazne (m. in. gwoździe, fragmenty zbrojników pancerza, ostrogę z gwiaździstym bodźcem, noże, sprzączki, fragmenty wędzidla, krzesiwo ogniwkowe, sierp), kafle piecowe (naczyniowe i formowane w matrycach), ceramikę budowlaną itp. Wśród ceramiki naczyniowej przeważały okazy wypalane w atmosferze redukcyjnej. Po trzech sezonach badań nie ulega wątpliwości, że zamek składał się z dwóch stykających się ze sobą czworoboków: południowo-zachodniego i północno-wschodniego. Centralne miejsce w pierwszym czworoboku zajmowała wolno stojąca kamienica „wielka” – prostokąt o wymiarach 13,5 x 26,5 m, podzielony w przyziemiu na 3 części: sklepione pomieszczenie południowe (7,7 x 9 m), sień o szerokości 1,7-1,9 m i pomieszczenie północne (9 x 10,3 m), być może nakryte drewnianym stropem. Na nie zachowanej górnej kondygnacji mieściły się zapewne też 2-3 izby. Kamienicę otaczało miedzymurze szerokości około 5 m, okolone murem obwodowym. Do środkowej partii budynku przylegało od wschodu tzw. skrzydło południowe zamku. Był to dom murowany, jednotraktowy (6,3 x 13 m), piętrowy, którego izba wschodnia mieściła na poziomie parteru przelot bramny. Północna ściana skrzydła południowego stanowiła zarazem kurtynę drugiego czworoboku zamkowego, którego dwa boki (północny i wschodni) zamykały dwa wydłużone parterowe budynki, zapewne szachulcowe na murowanej podwalinie. Wydaje się, że przyszłoroczny sezon pozwoli na pełne rozpoznanie rozplanowania obiektu.

Materiały i dokumentacja do czasu opracowania przechowywane są w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego. Badania będą kontynuowane.

Sarnowo, st. 8,
gm. Stolno, woj. toruńskie

patrz: neolit

Sędzin Drugi, st. 23,
gm. Zakrzewo, woj. wrocławskie

patrz: neolit

Sękowice, st. 7,
gm. Gubin, woj. zielonogórskie

patrz: wczesne średniowiecze

Sękowice, st. 9,
gm. Gubin, woj. zielonogórskie

patrz: wczesne średniowiecze